

Výjimečná kniha dr. Heleny Polehlové: Gildas - O zkáze Británie

19.12.2023 - | Univerzita Hradec Králové

Období první poloviny šestého století, kdy významný latinsky píšící britský autor Gildas Sapiens pravděpodobně žil, lze charakterizovat jako dobu mnoha vnitřních nepokojů po postupném úpadku a rozpadu západořímské říše.

Skutečnost, že velká část ostrova patřila po čtyři sta let pod nadvládu Římanů, se významně odrazila v politických a kulturních dějinách Británie. V Gildově době však přímá římská nadvláda byla již minulostí. Toto období úpadku a politické nestability bývá v dějinách Británie tradičně nazýváno „temnými věky“ (the Dark Ages) rovněž proto, že k událostem chybějí důvěryhodné prameny. Gildovo dílo *De excidio Britanniae* je tak prvním spisem, který alespoň částečně zaznamenává britskou historii v období slábnoucí římské moci, sílících nájezdů bojovných kmenů Piktů a Irů a konečně invaze Anglosasů a jejich trvalého usídlení. Ve svém historicko-geografickém úvodu Gildas stručně shrnuje dobu římské nadvlády a přímo jmenuje bitvu na Badonském pahorku, která je v podání pozdějších historiků spojována se jménem věhlasného krále Artuše. V následujících dvou třetinách textu se autor obrací na pět vládců-tyranů jeho doby a na církevní hodnostáře, jež se snaží přimět nářkem nad jejich neřestmi, aby se napravili, obrátili na pravou víru a obnovili křesťanské společenství v Británii.

Zmíněná publikace představuje první překlad Gildova díla do češtiny. Úkol překladatelky nebyl jednoduchý, jelikož původní latinský text tvořený obsáhlými souvětími se složitou stavbou obsahuje přemíru řečnických figur i slovní zásobu, jejímž tvůrcem byl sám autor spisu. Úvodní studie se zaměřuje na autorovu osobnost a snaží se čtenáři poskytnout ucelený pohled na text *De excidio Britanniae* z hlediska jeho cíle, struktury, jazyka a stylu, komentáře a poznámky odhalují biblické aluze i odkazy na antické texty, z nichž autor čerpal.

Gildovo dílo je jedinečným textem vytvořeným v Británii v době, pro kterou nemáme svědectví žádných jiných textů. Pro pozdější historiografy se stalo inspirací, neboť jak Beda Ctihodný, tak Nennius či Geoffrey z Monmouthu z něj hojně čerpali. *De excidio Britanniae* do jisté míry zaznamenává historii tohoto přechodného období, ale jeho literární hodnota významně přesahuje jeho hodnotu historickou.

<https://www.uhk.cz/cs/pedagogicka-fakulta/pdf/aktualne/vyjimecna-kniha-dr.-heleny-polehlove-gildas-o-zkaze-britanie>